

rala ravno cela dežela eno in isto pridelovati, kajti to že zavoljo podnebja ni lahko mogoče; saj vsakemu početju se mora pravo mesto odločiti in tu krepko podpirati. Posebno je naloga kmetijskih družeb, da od poljedelskega ministerstva potrebne podpore zahtevajo. Prepričan sem, da bode sl. ministerstvo tudi rado kar mogoče pomagalo, ker nasprotno se skoro misliti ne dá potem, ko imamo že dosti lepih dokazov, da res djansko hoče podpirati povzdigo kmetijstva.

Prva reč je pa pravo zadeti. To je le potem mogoče, ako se vsak predmet za-se pretrese in vspeh, kolikor je pri obstoječih okoliščinah mogoče, zagotovi. V ta namen hočem nekoliko pisem o posamesnih razdelkih kmetijstva in v te spadajočih obrtnijah „Novicam“ izročiti, v prevdarek umnim kmetovalcem, posebno pa sl. kmetijski družbi.

(Dalje prihodnjič.)

Solske stvari.

Ljudske šole,

kakošne naj bodo po postavi od 14. maja t. l.

Iz te postave naznanjamo bralcem le nekatere glavne stvari.

V vsaki ljudski šoli (§. 3.) se morajo podučevati vsaj ti-le nauki: verski nauk, jezik, računstvo, najpotrebnejše znanje iz naravoslovja, zemljepisja in zgodovine s posebnim ozirom na očetnjava in njeno ustavo, pisanje, geometrično oblikoslovje, petje, telovadstvo. Dekleta se naj razen tega podučujejo tudi v ženskih delih na rokah in pa v gospodinjstvu. Kako obširno naj se ti predmeti obravnavajo, to je odvisno od tega, koliko učiteljev ima ktera šola. Ravno od tega je tudi odvisno, ali se podučevanje raztegne še na druge mimo tu imenovanih predmetov.

Učni črtež za ljudske šole in vse, kar je potrebno za notranji red šolski, določuje (§. 4.) minister za poduk, potem ko je zaslišal nasvete deželne šolske oblastnije.

Za poduk v verozakonu (§. 5.) skrbé in ga v prvi vrsti nadzirajo dotične cerkvene oblastnije. Verski učitelji, cerkvene oblastnije in verska občestva imajo biti pokorni šolskim postavam in temu, kar na njih podlagi zaukažejo šolske oblastnije. V krajih, kjer ni duhovnika, ki bi mogel redoma podučevati v veri, sme se v porazumljeni s cerkveno oblastnijo tirjati od učitelja, naj pomaga po zaukazih šolske oblastnije v veri podučevati otroke, ki so ž njim iste vere. Ko bi ktera cerkev ali ktero cerkveno občestvo ne hotelo skrbeti za verozakonsko podučevanje, naj deželna šolska oblast zaukaže, kar je potrebno, potem ko je vdeleženca zaslišala.

Učni jezik in o podučevanju v drugem deželnem jeziku odločuje (§. 6.) v postavnih mejah deželna šolska oblastnija, potem ko je zaslišala one, ki šolo izdržujejo (plačujejo).

Učni predmeti ljudske šole (§. 7.) naj se, kolikor je mogoče, tako razdelé na tista leta, ktera ima vsak otrok v šolo hoditi, da je vsako leto za-se posebna stopinja v podučevanju.

Ktere učne knjige in berila se smejo rabiti, to določuje (§. 8.) minister poduka, potem ko je zaslišal deželno šolsko oblastnijo. Med dopuščenimi knjigami in berili izbira okrajno šolsko nadzorstvo, potem ko je zaslišalo okrajno učiteljsko konferencijo.

Učni črtež (§. 9) določuje, koliko ur se ima v raznih letnih razredih javnih ljudskih šol na teden podučevati. V šolah poleg fabrik se mora najmanj 12 ur

na teden podučevati, in se imajo te ure kolikor mogoče enakomerno razdeliti na posamesne dni v teden. Učne ure se smejo začeti ob 7. uri zjutraj in morajo nehati najkasneje ob 6. uri zvečer. Opoldne se ne sme podučevati.

Število učiteljev vsake šole (§. 11) naj bo odvisno od števila učencev. Ako je bilo tri leta zaporedoma v šoli povprek 80 učencev, mora se skrbeti še za drugega učitelja, in ako se to število povekša do 160, tudi še za tretjega in v tem razmeru se naj število učiteljev še dalje pomnožuje.

Učiteljice dekliških šol (§. 15. morajo navadoma podučevati tudi v ženskih delih na rokah in v gospodinjstvu, za kar naj se napravi poseben šolski razred. Kjer je dekliška šola izročena moškemu učitelju, mora se za podučevanje v ženskih delih in v gospodinjstvu najeti posebna učiteljica. Kjer ni samostalnih dekliških šol, morajo se za dekleta šoli dorasla napraviti posebne delavske šole, ki naj bodo z ljudsko šolo v zvezi ali pa od nje ločene.

Nad ljudsko šolo stojé meščanske šole, ki jih dozda v našem cesarstvu ni bilo. Meščanski šoli je namen onim, ki ne obiskujejo gimnazije ali realke, skrbeti za višo omiko kakor je more dati ljudska šola. Učni predmeti teh šol so: verski nauk, jezik- in pismoslovje, zemljepisje in zgodovina s posebnim obzirom na očetnjava in njeno ustavo, prirodoznanje, naravoslovje, aritmetika, geometrija, knjigovodstvo, risanje s prosto roko, geometrično risanje, lepokusisje, petje in telovadstvo; za dekleta: ženska dela na rokah in gospodinjstvo. Na nenemških meščanskih šolah naj se daje učencem tudi prilika, da se morejo naučiti nemškega jezika.

Prepuščeno je onim, ki za šolo plačujejo, da si smejo splošno ljudsko šolo vrediti tako, da bo mogla zadostovati ob enem tudi nalogam meščanske šole. V tem primerljivi mora imeti šola osem razredov.

Vendar se smejo ustanovljati tudi samostalne trirazredne meščanske šole, ktere se prijemajo petega razreda ljudske šole.

Stariši ali njih namestniki ne smejo puščati svojih otrok ali odgojencev brez poduka, ki je zapovedan za javne ljudske šole.

Dolžnost v šolo hoditi (§. 21.) se začne po dokončanem šestem in traja do končanega štirinajstega leta. Iz šole pa smejo učenci še le takrat izostajati, če najpotrebnejše znajo, kar je za ljudske šole zapovedano: brati, pisati, računati.

Po dokončanem šolskem letu sme okrajno šolsko nadzorništvo iz važnih razlogov iz šole izpustiti učence, ki sicer še niso 14 let stari, ki pa v prvem prihodnjem polletju postanejo toliko stari in ki so se predmetov ljudske šole do dobrega naučili.

Dolžnosti javno šolo obiskovati so začasno ali za zmerom oproščeni: dečki, ki obiskujejo ktero višo šolo, tudi otroci, ki imajo kako dušno ali teško telesno napako, ki je nasprotna šolskemu namenu in šolskemu obiskovanju, in tudi oni, ki se podučujejo doma ali v kakem zasobnem zavodu.

Slovensko slovstvo.

* *Pesmi.* Zložil Josip Cimperman. V Ljubljani natisnil in založil J. Blaznik.

Bralci „Novic“ in drugih slovenskih časnikov poznajo gosp. Cimpermana po marsikteri cvetki, ki jo je posadil v vrtec slovenske poezije. Kdor mladega pesnika pozná, vé, da ga ni gnal pesniški napuh v izdajo pričujoče zbirke; napotila ga je le živa ljubezen do domovine, da jej daruje, kar more — šopek milih pesmic,